

GUSTAW MATUSZEWSKI, BOHDAN SZYMAŃSKI,

Z historii ogólnych zjazdów leśników polskich

From the History of General Assemblies of Polish Foresters

Na przełomie XIX i XX wieku zjazdy ogólnopolskie stały się zjawiskiem dość częstym, dając możliwość koniecznych kontaktów zawodowych osób z trzech zaborów, a także stwarzając okazję do manifestowania uczuć patriotycznych i więzi ogólnopolskiej. Należy tu dodać, że urzędowo lub potocznie ziemie trzech zaborów dokonanych przez państwa ościenne nazywano: zabór austriacki — Galicją, zabór pruski w części obejmującej Wielkopolskę — Wielkim Księstwem Poznańskim, a zachodnią część zaboru rosyjskiego — Królestwem Kongresowym, Królestwem Polskim lub Kongresówką.

Na wstępie można wspomnieć o przedsięwzięciu, które nie może być uznane za ogólny zjazd polskich leśników, które jednakże zgromadziło liczną grupę osób związanych z leśnictwem z Królestwa Polskiego, mianowicie o Kongresie Leśnym obradującym w Warszawie w dniach 14–23 sierpnia 1878 r. [1]. Było to czwarte walne zebranie Towarzystwa Leśnego powstałego w 1871 r. z siedzibą w Petersburgu, do którego należeli leśnicy z całego państwa rosyjskiego, w tym wielu Polaków. Szczególną rolę w zorganizowaniu Kongresu odegrali: Jerzy Aleksandrowicz — były profesor botaniki Szkoły Głównej i Uniwersytetu w Warszawie, który zajmował się również zagadnieniami leśnictwa oraz Józef Krasuski — wykładowca i docent Wydziału Leśnego Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Puławach.

Komisję organizacyjną Kongresu tworzyło trzech Polaków (w tym osoby wymienione) i trzech Rosjan; przewodniczącym był J. Aleksandrowicz. Z prawem głosu mogło uczestniczyć w obradach kilka kategorii osób związanych z leśnictwem, w tym właściciele i zarządcy dóbr, w których znajdowały się lasy, leśni urzędnicy rządowi, profesorowie i nauczyciele leśnictwa oraz osoby posiadające stopnie naukowe leśne. W Kongresie brało udział około 250 uczestników z Królestwa Polskiego i 80 z innych obszarów cesarstwa rosyjskiego, ale nie wiadomo ilu wśród nich było Polaków.

Z pięciu referatów, które stanowiły podstawę dyskusji, cztery referaty opracowali Polacy i dotyczyły one w większości zagadnień ważnych w Królestwie Polskim, mianowicie: "O podziale lasów na jednostki gospodarcze" (B. Pawłowicz), dwa referaty J. Krasuskiego: "O potrzebie założenia szkół początkowych dla niższej straży leśnej w Królestwie Polskim" i

"Gospodarstwo w lasach prywatnych w Królestwie Polskim i jego związek z serwitutami włościańskimi" oraz referat Edwarda Woyzbuha (znanego leśnika, urzędnika leśnego i autora publikacji) dotyczący zalesiania pustek i nieużytków.

W związku z tymi referatami podjęto szereg uchwał, które miały na celu polepszenie stanu gospodarki leśnej. Powołano również komisję, która miała opracować "Projekt ustawy leśnej Królestwa Polskiego" (w nawiązaniu do prac podobnej komisji sprzed lat około 40). W związku z kongresem i projektem ustawy leśnej powstało wiele publikacji i wywiązała się dyskusja na łamach różnych czasopism.

Jak napisał profesor A. Żabko-Potopowicz — omawiany kongres był ostatnim w ubiegłym stuleciu zbiorowym wysiłkiem polskich leśników w Królestwie Polskim podjętym dla polepszenia stanu zagospodarowania lasów i ich ochrony przed wyniszczeniem.

Urządzanie dużych zjazdów ogólnopolskich stało się możliwe szczególnie w Galicji dzięki jej ustawowej choć ograniczonej autonomii politycznej i większym niż w innych zaborach możliwości działalności społecznej. Powstałe w 1882 r. we Lwowie Galicyjskie Towarzystwo Leśne obchodziło w 1907 r. 25-lecie swej działalności. Rocznicę tę postanowiono uczcić uroczystym zjazdem leśników ze wszystkich dzielnic Polski.

Jubileuszowy zjazd wymienionego Towarzystwa, znany jako **I Ogólny Zjazd Leśników Polskich** [2], odbył się 20 i 21 sierpnia 1907 r. w Krakowie (wówczas nazywano go Pierwszym Zjazdem Polskich Leśników). Wzięło w nim udział kilkuset leśników (około 300), głównie z zaboru austriackiego. Przed obradami zjazdu w Krakowie odbyła się wycieczka do rewiru myślachowskiego w lasach krzeszowskich (koło Trzebini pod Krakowem) w dobrach Andrzeja Potockiego. Delegacje na zjazd lub telegramy okolicznościowe przysłały koła polskich leśników studiujących na uczelniach zagranicznych. Zbojkowały zjazd lub nie odważyły się na udział w nim czynniki oficjalne — ministerstwo rolnictwa w Wiedniu, Wydział Krajowy we Lwowie, władze miejskie w Krakowie i austriackie towarzystwa leśne.

Głównymi organizatorami Zjazdu byli wybitni leśnicy z Galicji: Stanisław Sokołowski, Ignacy Szczerbowski, Zygmunt Demianowski i Cyryl Kochanowski. Obradom Zjazdu przewodniczył przedstawiciel Wielkopolski — Józef Rivoli, a wiceprzewodniczącymi byli: Józef Stankiewicz z Królestwa Polskiego i Jan Ligman z Galicji.

Na program obrad (tylko plenarnych) złożyły się trzy referaty historyczne i kilka referatów szczegółowych omawiających różne aktualne zagadnienia, a także dwa sprawozdania, również o charakterze referatów. W referatach historycznych podsumowano rozwój leśnictwa w XIX wieku i jego stan u progu XX wieku w trzech dzielnicach zaborowych. Oceny tej dokonali: dla Królestwa Polskiego — Jan Miklaszewski [3], dla Wielkiego Księstwa Poznańskiego — Filip Skoraczewski, i dla Galicji — Ignacy Szczerbowski.

Każdy z wymienionych referatów był właściwie obszerną i udokumentowaną rozprawą naukową o objętości odpowiednio: 61, 66 i 90 stron. Nie konsultując się ze sobą nawzajem, referenci doszli do wspólnych wniosków oceniających stan leśnictwa w trzech zaborach, a mianowicie, że zaborcy, przez swe działania lub politykę, doprowadzili do znacznego zniszczenia polskich lasów, zarówno rządowych jak prywatnych, że nawet przy najmniejszych objawach złagodzenia ucisku politycznego, polscy leśnicy podejmowali natychmiast

próby uzdrowienia gospodarki leśnej i wreszcie, że mimo niesprzyjających warunków, od połowy XIX wieku na terenie całej Polski występowały dążenia do zalesiania nieużytków.

Konkretne wnioski z referatów ogólnych przedstawił Stanisław Sokołowski — profesor Wyższej Szkoły Lasowej we Lwowie. Wychodząc z założenia, że w pojedynkę leśnicy nic nie osiągną, zaproponował utworzenie — na wzór Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego — polskich towarzystw leśnych w pozostałych zaborach, wzajemne ich porozumiewanie się i uznanie czasopisma "Sylwan" za wspólny organ. Po gorącej dyskusji powołano w tym celu ogólnopolską komisję. Wkrótce towarzystwa takie rzeczywiście powstały w obu zaborach: pruskim i rosyjskim ale sytuacja polityczna i wybuch I wojny światowej nie pozwoliły na ich szerszą działalność i współpracę. Postulowano też na zjeździe starania leśników o ich reprezentację w parlamentach.

Referaty szczegółowe dotyczyły: "wpływu prądów ekonomicznych na rozwój nauki zarządzania gospodarstwa leśnego" (Bronisław Lipiński), "społecznego znaczenia leśnika w ogóle i w poszczególnych dzielnicach Polski oraz środków do podniesienia wpływu należnego leśnikowi na gospodarstwo ogólne krajowe" (Leon Galiński), "konieczności założenia w Królestwie Polskim wyższej szkoły leśnej polskiej w Warszawie" (Józef Stankiewicz), "ważności ptactwa pożytecznego dla gospodarstwa leśnego i sposobów jego rozmnożyć" (Cyryl Kochanowski), "potrzeby jednolitej terminologii leśniczej polskiej" (Józef Rivoli) i "aktualnej walki z owadami" (Józef Kien). Uznano potrzebę opracowania nowego naukowego słownika leśnego oraz podręcznego słownika fachowego wielojęzycznego, co miało być wykonane w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie.

Dwa sprawozdania, wygłoszone również w formie referatów, dotyczyły odbytej wcześniej wycieczki — z omówieniem warunków przyrodniczych tego obiektu, wykonywanych zabiegów gospodarczych, szkód od owadów, itp. (Aleksander Nowicki — sprawozdanie to wywołało bardzo ożywioną dyskusję) oraz działalności koła rolniczo-leśnego "Ognisko" grupującego Polaków studiujących w Wiedniu. Referaty kończyły się przeważnie wnioskami, które po dyskusji były uchwalane.

Większość referatów, w tym trzy historyczne, były przed zjazdem wydrukowane i rozpowszechnione wśród uczestników. Ignacy Szczerbowski przygotował także na zjazd obszerną pracę pt. "Pamiętnik 25-letniej działalności Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego 1882–1907 (Lwów 1907).

Zjazd leśników polskich w 1907 r. był pierwszą międzyzaborową próbą porozumienia się leśników w podstawowych sprawach zawodowych i wzmocnienia więzi organizacyjnych, poznania stanu lasów i celów, do których należy dążyć, a także w sprawach fachowych, szkolnictwa, słownictwa leśnego i innych.

II Ogólny Zjazd Leśników Polskich odbył się w dniach 16–18 sierpnia 1919 r. w Warszawie [4]. W imieniu organizatorów Zjazd otworzył A. Ziatkowski, po czym wybrano przewodniczącego (prof. Stanisław Sokołowski), trzech "wiceprezesów" (W. Alkiewicz, S. Kowalski i W. Krzeszkiewicz) oraz sekretarzy.

Celem Zjazdu było skonsolidowanie leśników i leśnictwa wkrótce po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. O ile I Zjazd leśników w Krakowie w 1907 r. był ściśle związany z Galicyjskim Towarzystwem Leśnym, to II Zjazd był powiązany z założonym dnia poprze-

dniego (a więc 15.VIII.1919 r.) Związkiem Leśników Polskich, do którego — po wyjaśniającym spotkaniu — przystąpiło wielu uczestników Zjazdu. Zwraca uwagę, że do prezydium Zjazdu, doraźnie powoływanych komisji itp. wybierano przedstawicieli trzech dotychczasowych dzielnic Polski (byłych zaborów), a także innych obszarów, np. Kresów Wschodnich.

W Zjeździe uczestniczyło 705 leśników, a wśród zaproszonych gości byli m.in. minister rolnictwa i dóbr państwowych Janicki oraz szef sekcji leśnej w tym ministerstwie, a następnie dyrektor Departamentu Leśnictwa — Jan Miklaszewski.

Na Zjeździe wygłoszono kilka referatów na temat różnych aktualnych zagadnień. W pierwszym dniu obrad na zebraniu plenarnym wygłoszono referat programowy "Cel i wskazania II Ogólnego Zjazdu Leśników Polskich" (Władysław Zarański) oraz dwa referaty prof. Stanisława Sokołowskiego: "Las a wojna światowa" oraz "Szkolnictwo leśne w Polsce".

Zjazd obradował wkrótce po uchwale Sejmu z 8 lipca 1919 r. w sprawie upaństwowienia lasów prywatnych i niekorzystne skutki tego aktu prawnego były tematem bardzo aktualnym. Z powodu wycofania przewidzianego referatu o upaństwowieniu lasów postanowiono wybrać komisję, która miała opracować postulaty w tej sprawie i przedstawić je w dniu następnym. Wybrana komisja liczyła 31 osób.

W pierwszym dniu po południu obradowano jednocześnie w trzech sekcjach. W Sekcji I wygłoszono referat "Widoki rozwoju przemysłu drzewnego w Polsce" (St. Wł. Koliński), w którym autor postulował m.in. utworzenie w Polsce "szkół technicznych poświęconych technologii drzewnej". Poza tym w Sekcji I wygłoszono referaty: "Zagadnienia polityki leśnej a reorganizacja Zarządu Dóbr Państwowych Kresów Wschodnich" (Zygmunt Koperkiewicz) oraz jako referat nadprogramowy "Porównanie ustroju i gospodarki lasów państwowych w zaborze austriackim i pruskim" (Gańczakowski).

W Sekcji II wygłoszono referaty: "Wpływ lasów na klimat" (Klemens Kruszewski), "Wpływ czynników siedliska na rozmieszczenie drzew leśnych ze szczególnym uwzględnieniem ziem polskich" (Stanisław Wyrwiński) oraz "Ekologia drzew i drzewostanów jako podstawowa nauka hodowli lasów" (Stanisław Woszczyński).

W Sekcji III prof. Władysław Jedliński z Wydziału Leśnego SGGW w Warszawie mówił o "organizacji doświadczalnictwa leśnego w Polsce", dr Tadeusz Wielgosz (później profesor Uniwersytetu Poznańskiego) przedstawił "zarys najważniejszych zadań z dziedziny doświadczalnictwa leśnego" zaś prof. St. Sokołowski, (który właśnie zmieniał pracę w Wyższej Szkole Lasowej we Lwowie — z której powstał Oddział Lasowy na Wydziale Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej — na Katedrę Leśnictwa na Studium Rolniczym (później Wydział Rolniczy) Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie) — projekt organizacji doświadczalnictwa leśnego.

W drugim dniu obrad wiele czasu poświęcono sprawie upaństwowienia lasów. Na wstępie referat na ten temat wygłosił Kazimierz Bielański, który później przedstawił ten problem w obszernym opracowaniu pt. "O las polski" ("Las Polski", 1921 r.). Po dyskusji w tej sprawie Zjazd podjął uchwałę, wyrażając opinię, że wskazane jest upaństwowienie niektórych lasów prywatnych (ochronnych, klimatycznych, źle zagospodarowanych, dóbr obco-

krajowców i martwej ręki oraz innych); państwo powinno mieć prawo pierwokupu wszystkich lasów, a wszystkie lasy prywatne powinny być poddane ścisłej kontroli gospodarczej. Po przyjęciu tej uchwały przemawiał również minister rolnictwa i dóbr państwowych Janicki, który stwierdził, że podobne stanowisko prezentują fachowcy-leśnicy z ministerstwa.

W trzecim dniu obrad wysłuchano referatów: "W sprawie przyszłej hodowli naszych lasów" (Włodzimierz Krzeszkiewicz), poświęconego głównie sprawom odnowienia sosny siewem, zbioru, wyłuszczenia i przechowywania nasion, itp. oraz referatu Władysława Grzegorzewskiego "Kulturalno-społeczne znaczenie leśnika".

Uchwalono na Zjeździe również wiele innych wniosków, m.in. w sprawie szkolnictwa i doświadczalnictwa leśnego (w ujęciu prof. S. Sokołowskiego); postulowano m.in. powołanie samodzielnego doświadczalnictwa leśnego, związanego z resortem leśnictwa. Dalsze wnioski dotyczyły przemysłu drzewnego oraz konieczności zbioru w lesie roślin i produktów mających znaczenie w przemyśle chemiczno-farmaceutycznym. Uchwalono jednomyślnie wniosek prof. W. Szafera (postawiony w zastępstwie przez prof. A. Kozikowskiego) w sprawie wydzielenia z lasów państwowych odpowiednich obszarów na parki narodowe, szczególnie w Puszczy Białowieskiej, Tatrach, Karpatach Wschodnich i Górach Świętokrzyskich.

Postanowiono zwrócić się do Sejmu z postulatem utworzenia odrębnego ministerstwa leśnictwa, a także z propozycją, aby przy uchwalaniu aktów prawnych dotyczących gospodarki leśnej korzystano z opinii doradczej leśników rzeczoznawców. W tym celu wybrano 60 leśników jako ewentualnych rzeczoznawców.

W konkluzji można przyjąć, że uchwały Zjazdu stanowiły podstawę i wytyczne dla wielu działań realizowanych później w dziedzinie leśnictwa, zwłaszcza w lasach państwowych

III Ogólny Zjazd Leśników Polskich odbył się 10–12 października 1921 r. w Poznaniu[5]. Zjazd otworzył przewodniczący komitetu organizacyjnego Antoni Pacyński. Powołano prezydium Zjazdu: przewodniczący i honorowy prezes — prof. Józef Rivoli, drugi prezes — Jan Miklaszewski, dwóch wiceprezesów — Antoni Kauss i Stanisław Kowalski; do prezydium zaproszono też delegatów z Litwy i Górnego Śląska (co zapewne wiązało się z ówczesną sytuacją polityczną — utworzeniem tzw. Litwy Środkowej i odzyskaniem części Śląska) i z innych dzielnic Polski.

W pierwszym dniu Zjazdu na obradach "pełnych" (plenarnych) wygłoszono 5 referatów o różnorodnej tematyce, a mianowicie: "O potrzebie zjednoczenia leśników" (Józef Zagórski), "Wewnętrzne drogi wodne w Polsce a las" (Julian Rafalski), "O ochronie rodzimej przyrody" (Jan Grochmalicki), "Wpływ odbudowy kraju, parcelacji i likwidacji służebności na stan naszych lasów" (Wojciech Miller) oraz "Leśnicy a odbudowa" (Wiktor Skołyszewski). Niektóre z tych referatów wywołały ożywioną dyskusję zakończoną wysunięciem wniosków w sprawach wówczas aktualnych. Po referacie J. Rafalskiego (później profesora Uniwersytetu Poznańskiego) przyjęto "projekt kwestionariusza dla ankiety o stanie dróg wodnych z punktu widzenia gospodarstwa leśnego oraz przemysłu i handlu drzewnego".

W drugim dniu Zjazdu na posiedzeniu plenarnym wygłoszono jeszcze dwa referaty dotyczące aktualnych zagadnień polityki leśnej, a mianowicie: "O naszej polityce gospo-

darczo-leśnej i upaństwowieniu lasów" (Józef Miłobędzki) i "O udział leśników w Sejmie i Senacie" (Kazimierz Bielański). Poza tym Zdzisław Gańczakowski wygłosił referat "Pożary lasów w Polsce", po którym przyjęto postulat o opracowaniu przez Główną Dyрекcję Wzajemnych Ubezpieczeń zasad ubezpieczenia od ognia lasów, a zwłaszcza młodników [6].

W dyskusji poruszono szereg spraw dotyczących ogólnej polityki leśnej, a także różnych dziedzin leśnictwa. Mówiono m.in. o ujemnych następstwach dla leśnictwa sejmowych aktów prawnych z 1919 r.: uchwały w sprawie upaństwowienia lasów i ustawy o zaopatrzeniu ludności w drewno budulcowe. Podjęto szereg uchwał postulujących rewizję różnych ustaw o dużym znaczeniu dla leśnictwa (np. o reformie rolnej i ustaw wymienionych powyżej). Postulowano ograniczenie i kontrolowanie wydawania drewna na cele odbudowy ze względu na nadużywanie takich zezwoleń do dewastacyjnej gospodarki. Niektóre wnioski skorygowano w nawiązaniu do uchwał II Zjazdu Leśników.

W drugim dniu obrad III Zjazdu po południu odbyły się zebrania zwołane przez cztery komisje wyłonione poprzedniego dnia, na których wygłoszono łącznie dziewięć referatów. W komisji I — "dla spraw nauki leśnictwa, doświadczalnictwa i słownictwa" mówiono o "szkolnictwie niższym" (Kazimierz Wojczyński), "polskim słownictwie leśnym" (Józef Rivoli), "naukowych podstawach badań dendrometrycznych" (Tadeusz Wielgosz) oraz "typach drzewostanów i ich przemianach" (Stanisław Woszczyński).

W komisji II — "dla spraw ustawodawstwa leśnego" wygłoszono referaty: "Uwagi o projekcie ustawy o ochronie lasów" (Władysław Alkiewicz) i "Z dziejów ustawodawstwa ochrony lasów" (Władysław Przybylski). W komisji III - "dla spraw gospodarczych" mówiono o "ograniczaniu pastwisk w lasach państwowych" (Jan Małysz) oraz "o stosunkach robotniczych w lasach b. dzielnicy pruskiej" (Teofil Lorkiewicz). W komisji IV - "dla spraw przemysłu i handlu leśnego" Karol Stieber wygłosił referat "O pozyskiwaniu olejów drzewnych i kalafonii". Wnioski przyjęte na zebraniach komisyjnych były następnie omawiane i przyjmowane na zebraniu plenarnym w trzecim dniu obrad Zjazdu.

Najkrócej można podsumować obrady **III Ogólnego Zjazdu Leśników Polskich** stwierdzając, że był on kontynuacją i rozwinięciem obrad poprzedniego II Zjazdu, gdyż główna jego tematyka była po dwóch latach nadal bardzo aktualna.

Z inicjatywą zwołania następnego zjazdu miał wystąpić Związek Leśników Polskich a miejscem zjazdu miało być Wilno. W 1924 r. powołano komitet organizacyjny (przewodniczący — prof. Adam Schwarz) ale z różnych powodów zwołanie zjazdu było odkładane. W rezultacie **IV Ogólny Zjazd Leśników Polskich** odbył się 2–4 października 1926 r. w Warszawie [7].

W Zjeździe uczestniczyło 637 osób, a wśród zaproszonych gości byli m.in. marszałek Senatu Wojciech Trąpczyński, wiceminister rolnictwa Józef Raczyński, goście zagraniczni z Czechosłowacji, Finlandii i Jugosławii, przedstawiciele wyższych szkół leśnych, zrzeszeń społecznych leśnych i rolniczych. Głównym zadaniem Zjazdu było zobrazowanie stanu leśnictwa w Polsce oraz poznanie opinii ogółu leśników o zasadach polityki leśnej w Państwie.

Obrady Zjazdu odbywały się na posiedzeniach plenarnych i w sekcjach. W pierwszym dniu obrad, na posiedzeniu plenarnym, któremu przewodniczył prof. A. Schwarz, referat "O gospodarczym znaczeniu lasów" wygłosił Jan Miklaszewski [8], dyrektor Departamentu Leśnictwa w Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Poza posiedzeniami plenarnymi obrady odbywały się w trzech sekcjach: polityki leśnej (przewodniczył Adam Loret), produkcji leśnej (przewodniczył Adam Schwarz) i organizacji gospodarstw leśnych (przewodniczył Józef Miłobędzki).

W sekcji polityki leśnej wygłoszono siedem referatów, w tym dwa Władysław Barański: "W sprawie racjonalnego wywozu drewna" i "Zrzeszenia w leśnictwie", a poza tym: "Cele, zasady i rodzaje doświadczalnictwa użytkowego" (Feliks Bonasewicz), "O organizacji doświadczalnictwa leśnego" (Wacław Rossiński), "Stan statystyki leśnej w Polsce" (Józef Kostyrko), "O stanie posiadania lasów państwowych" (Zygmunt Wandurski), oraz "O spółdzielniach leśnych" (Stefan Ruśkiewicz) [9].

W sekcji produkcji leśnej wygłoszono trzy referaty, a mianowicie: "Intensywność gospodarstwa leśnego, jego wady i sposoby polepszenia" (Jan Fijałkowski), "Wyróbka drewna we własnym zarządzie w lasach państwowych, jej wyższość ze względu na intensyfikację i znaczenie gospodarczo-polityczne" (Feliks Bonasewicz) oraz "Potrzeby nasiennictwa leśnego w Polsce" (Edward Chodzicki).

W sekcji organizacji gospodarstw leśnych w programie były 4 referaty: "Organizacja zarządzania lasów państwowych i prywatnych w Polsce" (Władysław Jedliński); "Organizacja lasów małej własności" (Józef Miłobędzki), "Wzory typów drzewostanów jako lokalne rezerwy" (Stefan Kopeć), oraz "Przyczynek do naukowej organizacji pracy i jej racjonalnego użytkowania w leśnictwie" (Stanisław Ihnatowicz). Ze względu na brak czasu nie wygłoszono referatów S. Kopcia i J. Miłobędzkiego [10].

W poszczególnych sekcjach przyjęto szereg wniosków, które były następnie referowane w ostatnim dniu obrad, na drugim posiedzeniu plenarnym. Na tym posiedzeniu miał być również przedstawiony (wg programu) referat Władysława Grzegorzewskiego "O społecznych zadaniach leśnika", który nie został wygłoszony. Kończąc obrady postanowiono, że komitet organizacyjny V Zjazdu Leśników będzie powołany przez Polskie Towarzystwo Leśne; miejscem obrad miał być Lwów.

Próby zwołania kolejnego Ogólnego Zjazdu Leśników Polskich podejmowano kilkakrotnie: około 1936 r. a w okresie powojennym — w 1957 oraz w 1989 r. i latach następnych. Te ostatnie inicjatywy spowodowały w tym czasie ogłoszenie publikacji na temat poprzednich zjazdów [11]. Na zakończenie można stwierdzić, że dla utrzymania ciągłości historycznej ogólnopolskie spotkanie leśników przygotowywane na 1997 r. powinno nosić nazwę "V Ogólny Zjazd Leśników Polskich".

Przypisy

- [1] Żabko-Potopowicz A. Kongres leśny w Warszawie w 1878 r. i jego czołowi polscy organizatorzy. W: Twórcy i organizatorzy leśnictwa polskiego na tle jego rozwoju. PWN, Warszawa 1974, s. 197-203.
- [2] Informacje o Zjeździe w 1907 r. (m.in. Odezwa, Zaproszenie, Program, Porządek dzienny obrad, notatka "Po Zjeździe leśników polskich") drukowano w "Sylwanie" z 1907 r. (s. 120, 269-270, 280, 333, 425). Jako odrębną publikację wydano: "Stenograficzny protokół obrad Pierwszego Zjazdu polskich leśników w Krakowie 20 i 21 sierpnia 1907" (Lwów 1907, nakładem Galicyjskiego Towarzystwa Leśnego), w którym opisano przebieg obrad i dyskusję (s. 1-93) oraz zamieszczono większość referatów, każdy o odrębnej numeracji stron. Por. też: Brzozowski S., Kostek Z.: 1974. Pierwszy Ogólnopolski Zjazd Leśników w 1907 r. w Krakowie i jego organizatorzy. W: Twórcy i organizatorzy leśnictwa polskiego (patrz Przypis nr 1), s. 302-306.
- [3] Prawdopodobnie początkowo autorem tego referatu miał być Aleksander Nowicki, por. "Sylwan", 1907, s. 280.
- [4] J.V.: Sprawozdanie z II-go Ogólnego Zjazdu Leśników Polskich w dn. 16, 17 i 18 sierpnia 1919 r. w Warszawie. "Las Polski" 1921, nr 1/2, s. 43-60 i nr 3/4, s. 134-149.
- [5] Program III Ogólnego Zjazdu Leśników Polskich w Poznaniu. "Las Polski" 1921, nr 7, 8, 9, s. 288-290; Miłobędzki J.: III Ogólny Zjazd Leśników Polskich w Poznaniu. "Las Polski" 1921, nr 10, 11, 12, s. 362-375.
- [6] Referaty: J. Zagórskiego z pierwszego dnia obrad oraz J. Miłobędzkiego i K. Bielańskiego z drugiego dnia, opublikowano w "Lesie Polskim" z 1921 r. w zeszytach obejmującym nr 10, 11 i 12.
- [7] Materiały ze Zjazdu wydano w książce pt. "Pamiętnik IV Ogólnego Zjazdu Leśników Polskich z r. 1926" (Warszawa 1928, ss. 244), która zawiera m.in. program obrad i protokoły posiedzeń plenarnych oraz sekcyjnych a także większość referatów. W kilku wypadkach istnieją rozbieżności co do referatów przewidywanych do wygłoszenia (program obrad), wygłoszonych (protokół) i opublikowanych w "Pamiętniku...".
- [8] Referat ten zamieszczono w "Pamiętniku" pt. "Znaczenie produkcji leśnej w życiu gospodarczym Polski i jej udział w produkcji i wymianie międzynarodowej" (s. 61-80).
- [9] Referaty Z. Wandurskiego i S. Ruśkiewicza zostały wygłoszone ale w "Pamiętniku" jest zamieszczony tylko referat S. Ruśkiewicza, którego nie było w programie obrad.
- [10] W "Pamiętniku" zamieszczono referat S. Kopia, brak jest referatu J. Miłobędzkiego. Zamieszczono natomiast koreferat Wacława Stankiewicza (naczelnika Wydziału Urządzania Lasów w Departamencie Leśnictwa, Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych) do referatu prof. W. Jedlińskiego; koreferatu tego nie było w programie obrad sekcji i jak wynika z protokołu, nie był on wygłoszony.
- [11] Notatka "IV Zjazd Leśników Polskich" (Las Polski 1957, nr 5), w której mylnie podano, że odbyły się dotychczas 3 zjazdy i przyszły wówczas projektowany byłby czwartym; Krajski W.: Z historii i tradycji zjazdów leśników polskich (Las Polski 1957, nr 8, s. 1-4); Szymański B., Kłoskowska A.: Z historii ogólnopolskich [powinno być "ogólnych"] zjazdów leśników polskich (Las Polski, 1989, nr 20, s. 20-21).

Summary

From the history of general assemblies of Polish foresters

At the turn of the XIXth centuries all-Poland professional assemblies occurred more often, giving occasions for necessary contacts between people from three political parts of Poland partitioned between neighbouring powers. Those assemblies gave opportunities for manifestation of patriotic feelings and all-nation links.

Still before, in August 14-23, 1878 in Warsaw, there a Forest Congress occurred organized in the frame of the Russian imperium of that time, but Poles were numerous among its participants, and four plenary reports from the total number of 5, were prepared by Poles;

they pertained questions important for the Polish national territory. There was also a commission established for elaborating a project of a forest law the so-called Polish Kingdom, in connection with the works of a similar commission that had been acting on that problem before 40 years ago.

Convening great assemblies of Poles become possible especially in Polish Galicia, being under the Austrian authority at that time, thanks to its legal but limited political autonomy and citizenship liberties being greater than under the rule of other powers.

When the Galician Forest Society had in 1907 its 25th anniversary, there had been an initiative undertaken to celebrate that circumstance by convening an all-nation assembly of foresters from all Polish regions. Such an Assembly proceeded in Cracow in August 20–21, 1907 and it was called the First General Assembly of Polish Foresters. About 300 professionals participated mainly from the Austrian sector of Poland. Before the plenary session in Cracow, there was an excursion made to the Myślachów range in the Krzeszowice Forest at Trzebinia near Cracow in the goods of Andrzej Potocki, Esq.

The plenary session contained 3 historical reports and several topical contributions. The historical ones summed up the development of forestry in the XIXth century and its status at the threshold of the XXth century in three parts of Poland.

Stanisław Sokołowski, professor at the High Forestry School in Lvov, proposed to establish Polish forest societies in other Polish regions for mutual cooperation and understanding; he also postulated recognizing the "Sylvan" journal as a common publishing organ for Polish foresters. Soon such societies arose in two other regions. Prussian and Russian ones, but the outbreak of the First World War did not allow for their broader activity and cooperation.

Another resolution tended for having foresters' representation in parliaments; still another one stressed a need for elaboration of a scientific forestry dictionary and a professional multilingual vocabulary of forestry.

The Second General Assembly of Polish Foresters was held in Warsaw in August 16–18, 1919. Its goal consisted in consolidating the Polish forestry and foresters just after the nation regained its political independence. The Second Assembly was connected with the Union of Polish Foresters established just one day before, i. e. on 15th August 1919. As many as 705 participants attended the Assembly. Its resolutions constituted a basis and guidelines for many further actions performed later in the Polish forestry, especially in state forests.

The Third General Assembly of Polish Foresters was held in Poznań in October 10–12, 1921. The discussion covered many questions concerning general policy of forestry and its individual sectors. Many resolutions postulated a revision of several laws in forestry and in other relevant sectors. In general, the Third General Assembly was a continuation and evolution of the discussion held at the former Second Assembly, pointing out that its problems were still on time.

The Fourth General Assembly of Polish Foresters had been to be held in Wilno in 1924. For various reasons however the convention had been postponed and it was eventually held in Warsaw in October 2–4, 1926.

As many as 637 participants attended the Assembly. Its goal consisted in presenting the status of forestry in Poland, and in reviewing foresters' opinions on the grounds of the forest policy of the State.

The discussion proceeded in plenary sessions and in 3 sections: forest policy (chaired by Adam Loret; 7 reports), forest production (chaired by Adam Schwarz; 3 reports), and management of forest holdings (chaired by Józef Miłobędzki; 4 reports). The individual sections adopted several resolutions. When ending the Assembly decided to have the Fifth General Assembly held in Lvov, convened by the Polish Forest Society.

Attempts to convene successive General Assemblies of Polish Foresters were made several times: around 1936, 1957, and 1989; they failed however. In spite of this, the Polish Forest Society has recently put forward an initiative to convene the next fifth General Assembly, or Congress, of Polish Foresters in 1997. We prefer the name of "Assembly" for the reasons of historical continuation.